

Lågavlönat jobb i vården är eget val

Att kvinnor tjänar mindre än män är en ständigt återkommande diskussion. I avtalsrörelser när det är kvinnopotter som ska minska skillnaderna.

I debatten om vinster i vården när privata välfärdsföretag ses som en möjlighet till kvinnligt företagande och bättre löner än i offentligfinansierad sektor. Kvinnor jobbar mindre och väljer andra branscher än män.

Men ett kvinnoyrke – vad är det egentligen? Visst, rent statistiskt kan vi konstatera att fler kvinnor än män är undersköterskor. Färre kvinnor än män är lastbilschaufförer. För att ta två exempel som stämmer väl in i den stereotypa bilden.

Men vad säger att kvinnor måste vara överrepresenterade just inom vård och omsorg? Att ett yrke är ett "kvinnoyrke" är inte givet. Den enskilda personen har alltid ett val. Även kvinnor har ett eget ansvar när de väljer en yrkesbana.

Det finns de som skulle hävda att enda sättet att ändra på detta är att kvinnor kollektivt motarbetar de strukturer som håller nere kvinnor och deras löner. Jag skulle hävda precis raka motsatsen. Om strukturer – eller till och med en könsmaktsordning – har tvingat in kvinnor i en färdigstöpt mall, då är inte lösningen att ändra på mallen, utan att visa att man inte måste följa den. Det borde vara centralt att framhäva den enskilda personens rätt – och möjlighet – att gå sin egen väg.

Även kvinnor har rätt att satsa på att bli gruvarbetare, matematiker, eller vd:ar. Tyvärr förstärker talet om kvinnopotter och kvinnoyrken bara bilden av att kvinnor skulle vara hänvisade till vissa specifika roller.

Det är synd att så många kvinnodominerade yrken, särskilt inom vård-skola-omsorg, är så dåligt betalda. Med tanke på hur viktiga de är för oss alla och med tanke på vilka krav de ställer, mentalt och fysiskt, på dem som utför dem. Det vinstförbud som nu utreds i välfärdssektorn kommer inte att ändra på detta. Det kommer inte att bidra till ökad status eller bättre villkor för den som arbetar inom hemtjänst, äldreomsorg eller skolan. I stället innebär det en återgång till det gamla dåliga systemet när gruvarbetare gärna får arbeta i vinstdrivande företag, men inte undersköterskor.

All heder och stor beundran åt den som trots det väljer ett krävande jobb i vården till låg lön. Men det är ett eget val. På motsvarande sätt argumenteras det nu från näringslivet att ett förbud för vinster i vården skulle vara ett förbud mot kvinnligt företagande. Så är det givetvis inte, kvinnor kan lika väl starta ett it-bolag eller en bilmek som en barnmorskemottagning.

Givetvis ska den som arbetar i vården ha en lön som motsvarar det värde vi sätter på de yrkena. Men ett feministiskt råd till en femtonåring som funderar över framtiden: Lyssna inte på pratet om kvinnoyrken, du är fri att söka din egen väg.

Den som i dag, eller för tio eller trettio år sedan, har gjort valet att bli undersköterska vet att det är ett krävande jobb med låg lön. Så ser det sannolikt ut i morgon också. Tycker man det är ett stort problem kan man välja något annat.

Maria Eriksson är frilansskribent och chefredaktör för Svensk Tidskrift och tidigare ledarskribent på Svenska Dagbladet.

Lag & Avtal 23 april av Maria Eriksson